

Sollerö arkipelag

Utsikten från Gesundaberget utgör en betagande syn. Därifrån kan hela Sollerön ses, inbäddad i grönska och omsluten av Siljans klarblå vatten. Skönhetsupplevelsen varierar med årstider, väderleksförhållanden och naturens dygnsrytm. Beträktaren har ofta svårt att slita sig från denna vackra åsyn. Den som sänker blicken från horisonten lägger märke till att mellan Solleröns västsida och fastlandet finns en hel arkipelag av öar, de flesta av mindre storlek men samtliga skogbevuxna. De utgör ett omväxlande inslag i den natur som breder ut sig framför betraktaren. En presentation av Solleröns övärld kan komplettera vetandet såväl hos den gästande turisten som det båtfolk som färdas i farvattnen kring Sollerön.

*Från Gesundaberget finns goda möjligheter att betrakta Solleröns "arkipelag". Mellan ön och fastlandet ligger skogbevuxna holmar utströdda. Med kikare kan även de minsta "aren" ses.
Foto: Alvar Hedqvist.*

Inom parenteserna anges öarnas namn på Sollerösmål. I enstaka fall finns inte svenska namn angivna. I de dialektala benämningarna skiljs mellan ”än” (=ö), ”omä” (=holme) och ”ar” (stengrund i vattnet). Se Färdär frå Soldn”, ordbok på soldmål av Margit Andersson och Suzanne Danielsson. En ar kan i något fall vara ett mindre grund, gräsbevuxet eller i något fall med enstaka träd på. I det senare fallet kan namnet ha getts innan träd slagit rot.

Lerön /Lerholmarna. (Leräni/Leromär).

Lerön är egentligen delad i en östlig och en västlig del med en sankmark emellan och genombruten av vägen mellan Sollerön och Gesunda. Vägen har sedan tillkomsten 1892 benämnts Långbanken. På södra delen av Lerön har Sollerö Segelsällskap sin båthamn och numera även båtbygga, där t.ex. s/s Engelbrekt kan lägga till. Norra delen av Lerön upptar ett antal båthus, däribland några som inhyser Solleröns kyrkbåtar – Jugen Jon II och Sofia Magdalena. På Lerön har sedan länge funnits ett par sommarstugor. Numera har även en rastplats med parkering anlagts på östra delen av ön.

Söder om Lerön finns två mindre öar som tillhör gruppen Lerholmarna. Till den västra av dem var tidigare en del av gamla flottbron kopplad ända sedan denna bro ersattes av den s.k. Nybron på 30-talet.

Myckelön (Mykkäläni).

Den största av öarna söder om Långbanken är Myckelön. Den var tidigare en livlig frekventerad plats för notdragning och på ön fanns många notskålar som tillhörde olika båtlag. Namnet har en motsvarighet på Sollerön – Myckelbyn invid Bjärså kern. (Myckel = dialekt-benämning för ”stor”)

Hinderön (Indäräni).

En mindre ö mellan Myckelön och Mångnäs. Namnet kan anknyta till gårdsnamn på Sollerön men huruvida samband finnes är ej klarlagt.

Mångholmen (Månggoman).

Mindre långsträckt ö utanför Mångnäs. Flera platser med samma förstavelse finns i området, t.ex. Mångberg, Mångbro, Mångån och Mångnäs.

Öster om Mångholmen finns numera en liten ar som hittills inte är namngiven. Den är bevuxen med ett lågt buskage och vid högvatten kan den inte ses. Ett namnförslag kan vara ”Mångg-ar”.

Takk-ar.

Omedelbart utanför Levsnäs på Sollerölandet finns en mindre ar som av okänd anledning fått detta namn. Anknytningen till får är okänd. Benämning på svenska förekommer inte.

En båtfärd i Solleröns övärld en vacker sommardag är en betagande upplevelse.

Jutholmen (Jutoman).

In mot Gesundalandet och söder om Hållnäs finns denna ö som tidigare flitigt användes som notdragningsplats. Särskilt nors gick bra till där. Holmen skiljs från fastlandet av ett grunt vatten och vid lågvatten kan man vandra torrskodd till ön.

Enligt uppgift kallades en mindre ö omedelbart norr om Långbanken även för Jutholmen. Om detta är en förväxling eller om två ganska närliggande öar fått samma namn är inte klarlagt. Den lilla holme som är belägen omedelbart norr om östra delen av långbanken kallas Tallholmen (Tålloman) och Jutholmen ligger norr om Tallholmen.

Färdholmen (Färdoman).

Norr om Lerön finns denna lilla ö som enligt hävd var en rastplats såväl vid buföring över sjön med kreatur som tidigare när skuttrafiken med malmtransporter mot Skålnäset vid Ryssa pågick. Huruvida holmen verkligen haft denna funktion finns ej dokumenterat.

Trasön (Trasäni)

är den dominerande vyn mot norr från Långbanken. Den är belägen nära Sollerölandet och på ön har sedan länge funnits sommarstugor, vackert speglade mot vattnet. Ön har fått sitt namn från den tid då Siljan var oregerad och vid lågt vattenstånd hade Trasön förbindelse med Sollerön men denna bröts då vattnet steg. Numera finns vägförbindelse med ön.

Nöderängsholmen (Nöderändjsoman).

Holmen ligger nära Nöderänget på Gesundalandet och har naturligt fått sitt namn från denna plats.

Käringön (Kellingoman)

dominerar vyn mot norr från nya bron. Anledningen till namngivningen har inte kunnat spåras.

Knutsön (Knåjtsäni)

finns något snett i nordväst bortom Käringön. Öns namn återfinns i äldre gårdsnamn på Sollerön men om ön tillhört dessa är obekant.

Björnholmen (Björnoman).

En mindre ö belägen mellan Knutsön och nära fastlandet. Öns namn kan ha samband med någon iakttagelse av björn men när detta skett är okänt.

Killingön (Tjillingäni)

Är belägen norr om Knutsön in mot Håvånäset vid Ryssalandet. Huruvida namnet getts på grund av att killingar släppts på bete där kan endast bli spekulationer.

Bäsä-ar

mellan Killingön och fastlandet är en mindre ar, bevuxet med knotiga tallar. Namnet sannolikt givet efter ett äldre gårdsnamn men om Bäsäfolk gjort anspråk på att äga aren är inte känt.

Lövön (Loväni)

finns mitt emellan Ryssa och Sollerön. Enligt uppgift har ön även kallats "Dunderön" troligen på grund av att Dundersläkten ägt och brukat slogar på ön. Där fanns tidigare en sommarstuga och även ängslador och ön var tidvis mål för båtutflykter med gökottor och andra sammankomster. Det var främst Ryssafolk som företog utflykter (bild) men även IOGT på Sollerön hade Lövön som mål för sina träffar. Det lär även ha förekommit dans i sådana sammanhang. Namnet syftar troligen på den lövskogsvegetation som fanns på ön.

Sävön (Seväni)

finns nordost om Lövön och in mot Sollerölandet. Såväl söder som mot norr om Sävön finns ett par mindre holmar som har benämnts Södra- och Norra Sävholmarna. Namnet kommer troligen av att området mellan ön in mot Sollerön har riklig förekomst av säv och vass.

Långharnsholmen (Långgarnsoman).

Söder om Sävön och nära Sollerölandet finns en mindre långsmal holme. Denna utgjorde skydd mot västliga vindar för en båtstad som tidigare användes vid buföring mot Ryssa och fäbodan västerut.

Ramön (Ramäni)

är en av de större holmarna mellan Isundalandet och Sollerön. Öns nordspets stöter mot Moragränsen (enligt tidigare sockengräns). Namnet kan ej kopplas till särskild företeelse.

Lövön var målet för många utflykter och sammankomster med talrika deltagare. Bilden visar Ryssafolk som år 1927 deltog i en utflykt till ön. Som sig bör var det underhållning vid dessa träffar och dragspelet hade sin givna plats i centrum.

Stora och Lilla Kalk-ar

finns mellan Trasön-Käringön-Lerön, ett par små grund, gräsbevuxna och synliga vid normalvattenstånd men ej vid högvatten. Av intresse kan vara att tidigare kunde "aren" ej ses men bottenförändringar och ev. landhöjning sista femtio åren har medfört att gräs börjat gro och grunden kommit i dagen. Siljans reglering kan även ha bidragit till förhållandet.

Norr om Borstnäs vid Rysslandet finns en rad holmar: **Ryssholmen (Ryssoman)**, **Mellanholmen (Milåoman)** och **Isundaholmen (Isundoman)** även kallad **Klackön** men dessa holmar ligger utanför gamla sockengränsen för Sollerö socken. Intill finns även **Skålnäsholmen (Skålnesoman)** och längre in i Vikaviken finns **Oxholmen (Uksoman)** och **Djupviksön**. Även dessa ligger inom Mora.

Sundsholmarna (Sundsomär) genomfars av vägen mot Mora och har sedan länge haft sommarstugebebyggelse. Holmarna utgör gräns mot Mora och mesta ytan är Moras. Norr om Sundsholmarna finns en liten ö som heter **Andholmen (Andoman)** denna ligger utanför Solleröns sockengräns men är väl synlig från Sundsbron.

Åråoman

i Norrvikens nordvästra del finns intill Sundsuddens östra strand. Det är okänt om den lilla ön har namn på svenska. På ön finns en gammal tall som egentligen borde fridlysas. På sjökortet finns i Norrviken ytterligare ett par markeringar som kan tydas som öar men de är enbart angivelser på två grund som kan ses vid extremt lågvatten.

Rattholmen (Rattoman)

norr om Sollerön delar av sockengränsen mot Mora. Sedan länge har funnits en sommarstuga på holmen som byggdes av en moraköpmann under 20-talet men som på senare tid hyrts av solleröbor. Största delen av stugan ligger på Nusnäsmark men en mindre del av huset samt flaggstången finns på mark som tillhör Sollerö Jordägares Samfällighetsförening.

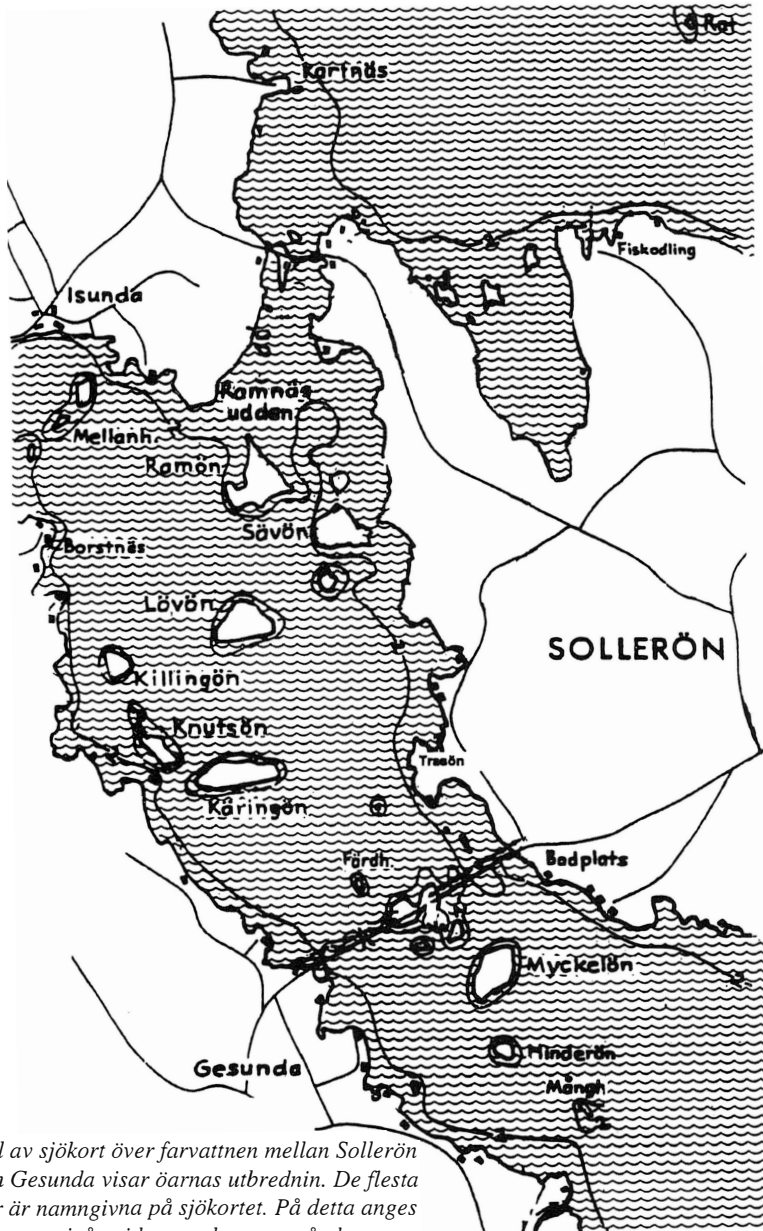
Sollkalvarna (Soldkåvår)

är de enda öarna på Solleröns östra sida, varav den norra är mindre och endast bevuxen med ett par träd och låga buskar borde rätteligen ha varit en "ar". Den är ett känt tillhåll för sjöfågel. Den södra "kalven" är bevuxen med tallskog och är utflyktsmål för många eftersom det numera finns en slobod och en mindre brygga för rastande.

Namnet kan synas som avvikande men har sitt ursprung från folkmun som ansett att Sollerön "kalvat" de mindre öarna på östra sidan. Skillnaden i strandstrukturen på östra sidan av Sollerön i jämförelse med västra sidan är markant.

Sollerön har en rik övärld, i synnerhet i vattnen mellan ön och fastlandet. En fisketur eller en båtutflykt sommartid är en avkopplande och för sinnet stärkande upplevelse. Denna arkipelag i "Västerhavet" kompletterar på ett förträffligt sätt Solleröns övriga fullödiga naturupplevelser.

Helmer Nilsson

Del av sjökort över farvattnen mellan Sollerön och Gesunda visar öarnas utbrednin. De flesta öar är namngivna på sjökortet. På detta anges 2-metersnivån vid normalt vattenstånd.